

Briefing *fit-for-55* pakket – ETS en non-ETS

Samenvatting

Dit is de eerste in een reeks briefingnota's, met een *update* van het implementatieproces van het Fit-for-55-pakket. Deze nota gaat in op de volgende legislatieve aanpassingen/voorstellen: herziening van de Verordening Lastenverdeling (1); herziening van het Emissiehandelssysteem (2), introductie van een Koolstofgrensaanpassingsmechanisme (3).

Volgnummer briefing nota	2022 03	Versie:	2
Auteur + e-mailadres	Stefanie Corens, stefanie.corens@minaraad.be		
<i>Deze briefing is een kennisdocument t.b.v. de raadsorganisaties van de Minaraad. Vermits dit document opgevat wordt als een kennisdocument, bindt het op zich niet de raadsleden of de raadsorganisaties; het document wordt wel aanvaard als informatief achtergronddocument bij verdere raadswerkzaamheden.</i>			
Referentie van wat besproken wordt:	14/02/2022		
Datum afsluiting van deze verkenning:	31/03/2022		

Inhoud

Samenvatting	1
Inhoud	1
Inleiding	2
1. Voorstel herziening van de Verordening Lastenverdeling (non-ETS)	2
2. Voorstellen met wijzigingen van het Emissiehandelssysteem (ETS)	5
2.1 Voorstel Richtlijn tot wijziging van de ETS-Richtlijn.	6
2.1.1 Wijzigingen van al bestaande onderdelen in het ETS	6
2.1.2 Uitbreiding van en nieuwe onderdelen in het ETS	7
2.2. Voorstel van Besluit tot wijziging van het MSR-besluit	13
3 Voorstel Verordening tot vaststelling van een CBAM.	14
Bibliografie	17

Inleiding

Op grond van de Europese Green Deal¹ en de Europese klimaatwet² heeft de Europese Unie zich ertoe verbonden om uiterlijk in 2050 klimaatneutraliteit te bereiken. Als tussenstap heeft de Unie haar ambitie voor 2030 opgevoerd³. Tegen dan dienen de broeikasgasemissies met minstens 55% (to.v. 1990) gereduceerd te worden.

Op 14 juli 2021 publiceerde de Europese Commissie een pakket van wetgevingsvoorstellen met betrekking tot het energie-, klimaat-, transport, belastings- en grondgebruiksbeleid van de Europese Unie. Dit pakket kreeg de naam 'Fit-for-55' omdat de Commissie hiermee haar wetgevingsinstrumenten wil afstemmen met de ambitie te komen tot een 55% reductie tegen 2030 (op het pad naar een 0-uitstoot tegen 2050).

Dit is de eerste in een reeks briefingnota's⁴, met een *update* van het implementatieproces van het Fit-for-55-pakket⁵. Deze nota gaat in op de volgende legislatieve aanpassingen/voorstellen: herziening van de Verordening Lastenverdeling (1); herziening van het Emissiehandelssysteem (2), introductie van een Koolstofgrensaanpassingsmechanisme (3).

1. Voorstel herziening van de Verordening Lastenverdeling (non-ETS)

Voorstel Europese Commissie

In het voorstel van de Commissie tot herziening van de Verordening inzake de Lastenverdeling (*Effort Sharing Regulation* of ESR) blijven de bestaande architectuur en het toepassingsgebied behouden⁶. De focus wordt gelegd op ambitieuzere streefcijfers voor de EU en de Lidstaten, alsook op het beperken van de bestaande flexibiliteit waarvan Lidstaten gebruik kunnen maken om hun streefcijfers te halen.

Concreet stelt de Europese Commissie voor om op Europees niveau de broeikasgasreductie voor de non-ETS-sectoren tegen 2030 te verminderen met 40% t.o.v. het niveau van 2005 (in de huidige richtlijn is dat 29%). Dit vertaalt zich in aangescherpte bindende streefcijfers voor de Lidstaten die variëren van 10 tot 50%. Het voorstel van verdeling van de taakstelling tussen de Lidstaten is gebaseerd op hun BBP per hoofd van de bevolking, rekening houdende met een

¹ Green Deal: hierin zit de doelstelling vervat om van Europa tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent te maken. EC (2019), Mededeling: De Europese Green Deal. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

² Klimaatwet: een bindende wetgeving waarin vermeld staat dat de EU zich inzet voor klimaatneutraliteit alsook (als tussentijdse doelstelling) het engagement om de netto-uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met ten minste 55 procent te verminderen ten opzichte van het niveau van 1990. EUROPEES PARLEMENT EN EUROPESE RAAD (2021), Verordening: Europese klimaatwet. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-27-2021-INIT/nl/pdf>

³ EUROPESE RAAD (2022), "Fit for 55". <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/green-deal/eu-plan-for-a-green-transition/>

⁴ EC (2022), EU ETS. https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_nl

⁵ In de hierop volgende briefingnota's zullen andere legislatieve voorstellen van het fit-for-55-pakket centraal staan. Een update van het implementatieproces inzake het Fit-for-55-pakket is relevant omdat het de hoeksteen is van het Europese klimaatbeleid (1), het een onderwerp is dat door meerdere adviesraden en *stakeholders* als belangrijk wordt aangemerkt (2), en omdat de uitkomst van de onderhandelingen en uitvoering van dit pakket een sterke invloed zullen hebben op het nationale klimaatbeleid in de periode tot en met 2030 (en 2050).

⁶ De ESR heeft betrekking op non-ETS-sectoren: gebouwen, wegvervoer en binnenlands maritiem vervoer, landbouw, afvalverwerking en kleine industrieën.

zekere graad van kostenefficiëntie. Voor België wordt een taakstelling voorgesteld van -47% (in de huidige richtlijn is dat -35%).

Wegvervoer en gebouwen blijven onder ESR-regulering, maar daarbovenop komt een nieuw systeem voor deze sectoren binnen de ETS. Lees meer hierover in 2.2.

Ontwikkelingen in het Europees Parlement

Leidende parlementaire Commissie is ENVI. TRAN, REGI en AGRI zullen hun inzichten, suggesties en opmerkingen kenbaar maken.

Het ontwerpverslag van de Commissie ENVI is beschikbaar⁷. Hierin worden strengere nationale doelstellingen voorgesteld. Daarnaast wil men komen tot een inperking van het 'lenen' uit toekomstige emissiebegrotingen en van de handel in rechten. In het rapport wordt gesuggereerd de veiligheidsreserve⁸ voor emissies in te trekken, om op die manier de Lidstaten aan te moedigen zich in te zetten voor een koolstofarm beleid. Tegelijkertijd beveelt men meer flexibiliteit⁹ aan om de Lidstaten beter in staat te stellen emissies te verminderen in de sector(en) die voor hen het meest kosteneffectief is (zijn). Tot slot wordt voorgesteld om een sterker systeem van transparantie¹⁰ en financiële sancties¹¹ in te voeren voor Lidstaten die de klimaatdoelstellingen niet zouden naleven. Stemming over het ontwerpverslag in de commissie zou plaatsvinden op 14 en 15 mei aanstaande – met het oog op het verkrijgen van een plenair mandaat in juni¹².

---

⁷ ENVI (2022), Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council Amending Regulation (EU) 2018/842 on binding annual greenhouse gas emission reductions by Member States from 2021 to 2030 contributing to climate action to meet commitments under the Paris Agreement. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-PR-703217_EN.pdf

⁸ Zo een reserve kan tot op heden gebruikt worden door Lidstaten met een laag BBP per hoofd van de bevolking die hun emissiereductiedoelstellingen niet halen.

⁹ Het ontwerp-verslag voorziet dat de Lidstaten zouden kunnen inzetten op koolstofafvang en -gebruik (CCU) en koolstofafvang en -opslag (CCS) om tot maximum 5% van de jaarlijkse emissierechten in te zetten in functie van het halen van hun streefcijfers. Dit wordt voorgesteld voor de periode 2024-2029.

¹⁰ De Commissie wordt gevraagd om uiterlijk op 31 december 2026 bij de Europese medewetgevers een verslag uitbrengt over de nationale streefcijfers en in hoeverre deze bijdragen tot de doelstelling van klimaatneutraliteit van de EU. Indien nodig zou de Commissie ook, een of meerdere wetgevingsvoorstellen, moeten kunnen inzetten om alsnog deze centrale doelstelling te realiseren. Inzake transparantie wordt ook voorgesteld dat de plannen voor herstelmaatregelen openbaar gemaakt worden. Dit zou moeten gebeuren door de Lidstaten die niet voldoende vooruitgang zouden boeken met betrekking tot hun nationale doelstelling.

¹¹ Het voorstel betreft een "Pressure and Pay"-mechanisme waarbij een Lidstaat (in 2027 en 2032) een financiële sanctie opgelegd zou krijgen voor elke ton CO₂-equivalent boven de toewijzing. De helft van de opbrengst van die boete zou gaan naar het Innovatiefonds. De andere helft zou benut worden ter ondersteuning van het LIFE- of een vervolgprogramma.

¹² ENVI (2022), Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council Amending Regulation (EU) 2018/842 on binding annual greenhouse gas emission reductions by Member States from 2021 to 2030 contributing to climate action to meet commitments under the Paris Agreement. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-PR-703217_EN.pdf

Ontwikkelingen in het Europese Raad

De Raadswerkgroep Milieu¹³ heeft het Commissievoorstel en de effectbeoordeling ervan reeds tijdens verschillende vergaderingen besproken¹⁴. Hierdoor kan de eerste lezing van het voorstel worden afgerond. Inhoudelijk lijkt er algemene steun te zijn voor de hogere ambitie in het voorstel. Toch hebben verschillende delegaties aangegeven dat zij hun respectieve individuele (op Lidstaatniveau) doelstellingen als zeer/te ambitieus beschouwen. Aanvullende besprekingen waren tot dusver gericht op het verduidelijken van de nieuwe elementen van het voorstel in vergelijking met de bestaande ESR. De vragen van de delegaties hebben grotendeels betrekking op de voorgestelde streefcijfers, flexibiliteit en de onderlinge koppeling, onder meer met betrekking tot andere "Fit-for-55"-voorstellen.

Standpunt Europees adviescomité

De afdeling Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) heeft op 25 november 2021 advies uitgebracht over het voorstel¹⁵. Het EESC erkent dat ambitieuze en bindende ESR-doelstellingen essentieel zijn voor de Lidstaten. Evenwel vindt het EESC dat er meer rekening moet worden gehouden met verschillen tussen de Europese Lidstaten, om maximale billijkheid en kosteneffectiviteit te waarborgen. Het EESC acht de rol van flexibiliteitsmechanismen daarom cruciaal. Interessant is ook het verband dat het EESC benadrukt tussen de ESR en de ETS-voorstellen. Nadat een nieuw emissiehandelssysteem voor wegvervoer en gebouwen is opgezet, zullen emissiereducties als gevolg van emissiehandel in die sectoren meetellen voor de inspanningen van de Lidstaten om aan de ESR-verplichtingen te voldoen. Het EESC wijst erop dat de Europese Commissie en de Lidstaten op een vlotte en transparante manier moeten omgaan met de link tussen de twee systemen.

Standpunt Vlaanderen

Vlaanderen wil zich op Europees niveau inzetten voor de volgende drie punten¹⁶:

- Een meer evenwichtige verdeling van de Europese 55% doelstelling tussen de Europese Lidstaten, en daarbij de voorgestelde doelstelling voor België van 47% verlagen. Vlaanderen

¹³ De Raadswerkgroep Milieu onderzoekt de Commissievoorstellen die aan de Raad van Ministers worden voorgelegd inzake EU-milieubeleid, klimaatverandering en EU-milieuwetgeving. Dit orgaan is samengesteld uit deskundigen van elke lidstaat. De Raadswerkgroep wordt voorgezeten door de afgevaardigde van het land dat het roterend voorzitterschap van de Raad bekleedt (momenteel Frankrijk als voorzitter). Na onderzoek worden de voorstellen doorgestuurd naar de Milieuraad (ENVI).

¹⁴ EUROPEAN PARLIAMENT (2022), Legislative Train Schedule. A European Green Deal. Review of the Effort-Sharing Regulation. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-review-of-the-effort-sharing-regulation>; Secretariat of the Council (2021), Fit for 55 package. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14585-2021-INIT/en/pdf>; PRESIDENCY COUNCIL (2021) Fit for 55 Package – Overview of progress of the "Fit for 55" package of legislative proposals. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13977-2021-INIT/en/pdf>; PRESIDENCY COUNCIL (2022) Fit for 55 Package – Overview of progress of the "Fit for 55" package of legislative proposals. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6668-2022-INIT/en/pdf>

¹⁵ EESC (2021), Advies over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) nr. 2018/842 betreffende bindende jaarlijkse broeikasgasemissiereducties door de Lidstaten van 2021 tot en met 2030 teneinde bij te dragen aan klimaatmaatregelen om aan de toezeggingen uit hoofde van de Overeenkomst van Parijs te voldoen. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwebapi2016.eesc.europa.eu%2Fv1%2Fdocuments%2FEESC-2021-03947-00-00-AS-TRA-NL.docx%2Fcontent>

¹⁶ VLAAMSE REGERING (2021), Visienota betreft: Fit for 55. <https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/VR%202021%200511%20DOC.1222-1QUATER%20Visienota%20Fit%20for%2055.pdf>

vraagt aan de Europese Commissie om de huidige spread van 40% te verkleinen zodat het verschil tussen de hoogste en laagste nationale emissiereductiedoelstelling binnen de ESR (de zogenaamde spread) verkleint.

- Via een *bottom-up* manier nagaan welke bijdrage Vlaanderen kan leveren in het kader van de Belgische doelstelling – rekening houdende met het effect van het finaal Fit-for-55-kader.

- Vragen voor bijkomende flexibiliteit om de opgelegde Belgische doelstelling te kunnen realiseren. Het Commissievoorstel voorziet momenteel enkel een “*additional reserve*” voor flexibiliteit met de LULUCF-sector. Hiervan is het gebruik evenwel onzeker. Daarnaast stelt Vlaanderen voor ook gebruik te kunnen maken van de rechten in de marktstabiliteitsreserve bij de non-ETS. Voor een uitbreiding van internationale flexibiliteit zou ook de Europese Klimaatwet moeten aangepast worden (wat Vlaanderen eveneens zal bepleiten).

2. Voorstellen met wijzigingen van het Emissiehandelssysteem (ETS)

Het Europees emissiehandelssysteem (EU-ETS) werkt volgens het ‘*cap and trade*’-principe¹⁷.

Zo wordt er jaarlijkse een absolute limiet (*cap*) vastgelegd voor de uitstoot van de totale hoeveelheid van bepaalde broeikasgassen. In de loop der tijd wordt dit plafond verlaagd om alzo de totale broeikasgasuitstoot te laten dalen.

De handel (*trade*) gebeurt tussen de installaties die onder het systeem vallen. Zij kopen of ontvangen emissierechten naar behoefte. Aan het eind van elk jaar moeten dienen zij evenwel voldoende emissierechten in te leveren om al hun emissies te dekken. Gespaarde emissierechten kunnen bijgehouden worden om toekomstige behoeften te dekken of verkocht worden aan een andere installatie met een tekort aan emissierechten. Via een marktstabiliteitsreserve wordt het overschot aan emissierechten uit de markt te halen en kan bijgevolg de emissiehandelmarkt gestabiliseerd worden.

Voorstel Europese Commissie

Bij de herziening van het Europees emissiehandelssysteem (ETS) legt de Commissie ambitieuzere doelstellingen voor de ETS-sector op tafel om alzo deze sector mee in lijn te brengen met de 55% reductie van broeikasgassen in de Unie tegen 2030¹⁸.

Daarnaast stelt de Commissie voor om de ETS-richtlijn op een aantal punten te wijzigen, zoals de opname van maritiem vervoer binnen het systeem en de vaststelling van een nieuwe tak binnen het emissiehandelssysteem voor gebouwen en wegverkeer. Bij de nieuwe tak binnen het ETS wordt ook een Sociaal Klimaatfonds¹⁹ geïntroduceerd. In deze nota wordt een opdeling gemaakt tussen wijzigingen van al bestaande onderdelen in het ETS en uitbreiding/nieuwe onderdelen in het ETS.

¹⁷ EC (2022), EU Emissions Trading System. https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_nl

¹⁸ EC (2021), Voorstel voor een Richtlijn tot wijziging van de Richtlijn 2003/87/EG tot vaststelling van een systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Unie, Besluit (EU) 2015/1814 betreffende de instelling en de werking van een marktstabiliteitsreserve voor de EU-regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten en Verordening (EU) 2015/757. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:618e6837-eec6-11eb-a71c-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

¹⁹ EC (2021), Voorstel voor een verordening tot oprichting van een sociaal klimaatfonds. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e77b047-e4f0-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0021.02/DOC_3&format=PDF

Naast de wijziging van de Richtlijn ETS, doet de Commissie nog twee afzonderlijke voorstellen – die hieraan verbonden zijn, namelijk: het wijzigen van de hoeveelheid emissierechten in de marktstabiliteitsreserve²⁰ en een nieuw mechanisme dat koolstofcorrectie aan de grens vaststelt (CBAM)²¹.

2.1 Voorstel Richtlijn tot wijziging van de ETS-Richtlijn.

De Europese Commissie stelt voor om de bestaande ETS-richtlijn op een aantal punten te wijzigen met de Richtlijn tot wijziging van de ETS-richtlijn²². Hierin worden zowel wijzigingen van al bestaande onderdelen in het ETS als een uitbreiding en nieuwe onderdelen in het ETS bekend gemaakt. In deze nota wordt een inhoudelijke opdeling gemaakt van beide. De belangrijkste wijzigingen zullen hierbij besproken worden.

2.1.1 Wijzigingen van al bestaande onderdelen in het ETS

Voorstel om de ambitie binnen de ETS sector in lijn te brengen met de 55%-doelstelling tegen 2030

De Commissie stelt voor de emissies van de huidige EU-ETS-sectoren tegen 2030 met 61% (ten opzichte van de huidige -43%) te verminderen ten opzichte van 2005²³.

Voorstel om het totale emissieplafond nog verder te verlagen

De Commissie stelt een sterkere jaarlijkse emissiereductie (lineaire reductiefactor (LRF) of *cap* of plafond²⁴) voor van 4,2% (in plaats van 2,2% per jaar in het huidige systeem)²⁵. Hierdoor zou het totale aantal emissierechten in omloop in een verhoogd tempo afnemen. De Commissie beoogt hiermee een prijsstijging te bekomen van de emissierechten en daarmee een sterker signaal te geven aan bedrijven om te innoveren en te investeren in technologieën waarmee minder koolstofdioxide uitgestoten wordt.

Deze wijziging zou gepaard gaan met het eenmalig verlagen van het emissieplafond met een bepaalde hoeveelheid emissierechten (moet nog bepaald worden).

Voorstel van aanvullende voorwaarden voor de kosteloze toewijzing van emissierechten

Met dit voorstel dienen bedrijven met een verplichte energieaudit via de Richtlijn Energie-Efficiëntie ofwel de aanbevelingen uit het auditverslag uit te voeren – voor zover de

²⁰ EC (2021), Voorstel voor een Besluit tot wijziging van het Besluit wat betreft de hoeveelheid emissierechten die tot 2030 in de marktstabiliteitsreserve voor de EU-regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten moet worden opgenomen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021PC0571&from=NL>

²¹ EC (2021), Voorstel voor een Verordening tot vaststelling van een mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a95a4441-e558-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

²² EC (2021), Voorstel voor een Richtlijn tot wijziging van de Richtlijn 2003/87/EG tot vaststelling van een systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Unie, Besluit (EU) 2015/1814 betreffende de instelling en de werking van een marktstabiliteitsreserve voor de EU-regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten en Verordening (EU) 2015/757. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:618e6837-eec6-11eb-a71c-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

²³ EC (2021), Voorstel voor een Richtlijn tot wijziging van de Richtlijn ETS. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:618e6837-eec6-11eb-a71c-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF, p. 34

²⁴ De lineaire verminderingfactor is het percentage waarmee het maximale aandeel emissierechten in omloop jaarlijks verlaagd wordt.

²⁵ EC (2021), Voorstel voor een Richtlijn tot wijziging van de Richtlijn ETS. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:618e6837-eec6-11eb-a71c-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF, p. 51 (aanpassing Artikel 9)

terugverdientijd voor de betrokken investeringen niet meer dan vijf jaar bedraagt – ofwel andere broeikasgas-reducerende maatregelen te nemen. Indien zij dit niet doen, dan zou het aandeel kosteloos toegewezen emissierechten met 25 % verminderen.

Voorstel van verhoging van benchmarkwaarden vanaf 2026 naar 2,5%.

Het huidige maximale verminderingpercentage is 1,6%²⁶. Met het Commissievoorstel zou dit de wijziging naar 2,5%. Op die manier wil de Commissie de benchmarks verder actualiseren om de technologische voortuitgang beter weer te geven. Daarnaast zou een verhoging zo ook zorgen voor het beter aansluiten bij de relevante toewijzingsperioden waardoor innovaties meer beloond worden.

Voorstel tot wijzigingen in het ETS inzake de afvang en opslag of benutting van CO₂.

De Commissie wilt het vervoer van broeikasgassen per vrachtwagen of schip en bedoeld voor opslag ook onder het ETS laten vallen²⁷. Dit is momenteel al zo voor het vervoer van broeikasgassen voor opslag via pijpleidingen²⁸. Deze voorgestelde aanpassing is dus een uitbreiding met het oog op gelijke behandeling van allerlei soorten broeikasgasvervoer voor opslag. CCS²⁹ en CCU³⁰ zijn, zoals ook onder de huidige ETS-richtlijn het geval is, voor de Commissie belangrijke activiteiten voor het beperken van de CO₂-uitstoot. Met betrekking tot het bevorderen van CCU, dat ook onder het ETS valt, stelt de Commissie voor om geen verplichting meer te laten gelden om emissierechten in te leveren voor emissies van broeikasgassen, die na afvang permanent gebonden werden aan een chemisch product en bij (normaal) gebruik niet in de dampkring terechtkomen.

2.1.2 Uitbreiding van en nieuwe onderdelen in het ETS

Voorstel om het huidig ETS toe te passen op maritiem vervoer:

De Commissie stelt voor om de huidige tak van het ETS toe te passen op maritiem vervoer³¹. Hierdoor zou deze mobiliteitssector emissierechten moeten inleveren voor de emissies van schepen die maritieme vervoersactiviteiten verrichten. Dit zou van toepassing zijn voor schepen van meer dan 5000 een bruto ton³².

Volgens het Commissievoorstel zullen de volgende emissies onder ETS vallen: alle emissies van activiteiten binnen de EU (1), emissies die ontstaan op een ligplaats in een EU-haven (2) en de helft van de emissies van activiteiten tussen havens binnen de EU en havens buiten de EU (3). Met het opnemen van die laatste emissies, hoopt de Commissie zowel de milieu-impact te

²⁶ Onder het ETS wordt, onder meer, via benchmarkwaarden bepaald hoeveel kosteloos toegewezen emissierechten bedrijven ontvangen. De waarde van de benchmark komt overeen met het aantal emissierechten per ton product. Jaarlijks worden deze benchmarkwaarden bijgesteld aan de hand van een zogenoemd verminderingpercentage (momenteel 1,6%)

²⁷ EC (2021), Voorstel voor een Richtlijn tot wijziging van de Richtlijn ETS. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:618e6837-eec6-11eb-a71c-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF , p. 38

²⁸ Voor meer informatie zie ook MINARAAD (2019), Oriëntatienota: Perspectieven voor koolstofafvang, -opslag en -gebruik in Vlaanderen. <https://www.minaraad.be/themas/klimaat/perspectieven-voor-koolstofafvang-opslag-en-gebruik-in-vlaanderen>

²⁹ Afvang en opslag van koolstofdioxide of *Carbon Capture and Storage*

³⁰ Afvang en benutting van koolstofdioxide of *Carbon Capture and Utilization*

³¹ EC (2021), Voorstel voor een Richtlijn tot wijziging van de Richtlijn ETS. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:618e6837-eec6-11eb-a71c-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF , p. 46 (Artikel 3 en 16)

³² De Richtlijn tot wijziging van de ETS-Richtlijn verwijst hiervoor naar de Verordening 2015/757, betreffende de monitoring, rapportage en verificatie van kooldioxide-emissies door maritiem vervoer. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0757>

vergoten alsook het risico op havenontwijkend gedrag en verplaatsing van overladingsactiviteiten naar buiten de grenzen van de Unie te beperken. Op verzoek van het Europees Parlement werden de effecten van de uitbreiding van het ETS naar maritiem vervoer onderzocht en in kaart gebracht (zie onder).

De inlever- en rapportageverplichting zou rusten op scheepvaartmaatschappijen. De Commissie zou vanaf 2024 een lijst van scheepvaartmaatschappijen publiceren die onder het ETS vallen. Elke scheepvaartmaatschappij die binnen het toepassingsgebied van de emissiehandel zou vallen, zou toegewezen worden aan een Europese Lidstaat. Volgens het voorstel dient een scheepvaartmaatschappij te rapporteren aan de Lidstaat waar hij geregistreerd is en indien die niet het geval blijkt te zijn, dan in de Lidstaat waar de maatschappij in de twee voorgaande monitoringjaren het hoogste aantal havenaanlopen had. De inleverplicht zou geleidelijk ingevoerd worden. Het aandeel emissies waarover emissierechten moeten worden ingeleverd zou percentueel oplopen 2023 tot en met 2026.

Voorstel van een afzonderlijke tak binnen het ETS voor gebouwen en wegverkeer.

Om de emissies van wegvervoer en gebouwen te verminderen wil de Commissie het emissiehandelssysteem uitbreiden naar deze sectoren³³. Hiervoor zou een afzonderlijk tak onder het ETS systeem worden ontwikkeld (om de werking van het huidige ETS niet te verstoren). Deze nieuwe tak zou vanaf 2025 van toepassing moeten zijn.

De plicht tot het aankopen van ETS-rechten wil de Commissie hoger in de toeleveringsketen opleggen, met name bij de brandstofleveranciers, om de handel alzo administratief en technisch haalbaar te houden. Deze aanpak zou de brandstofleveranciers moeten stimuleren om hun product koolstofarm te maken, vermits dit de kosten van de naleving van het emissiehandelssysteem zal verlagen. Brandstoffen waarvoor de emissiefactor nul is (zoals bij milieuvriendelijke, vervangende brandstoffen) zouden, volgens het voorstel, niet onder de aankoopplicht vallen³⁴.

De Commissie wil de verplichtingen binnen dit systeem geleidelijk invoeren, met in het eerste jaar enkel een rapportage voor emissies voor de entiteiten die onder dit systeem zouden vallen. Pas vanaf 2026 de effectieve handel van start gaan. De emissierechten binnen deze tak van het emissiehandelssysteem zouden evenwel niet kosteloos gegeven worden, maar enkel via veilingen gekocht kunnen worden. Daarnaast wil de Commissie voor deze tak van de ETS een aparte marktstabiliteitsreserve instellen en specifieke maatregelen vastleggen indien zich buitensporige prijsstijgingen zouden voordoen van de desbetreffende brandstoffen.

Het jaar vóór de invoering van de afzonderlijke ETS-tak voor de sectoren gebouwen en wegvervoer wil de Commissie een “Sociaal Klimaatfonds” lanceren³⁵. Hiermee wordt gehoopt de sociale uitdagingen te kunnen aanpakken waarmee kwetsbare groepen in de samenleving als gevolg van het nieuwe emissiehandelssysteem zouden geconfronteerd worden.

³³ EC (2021), Voorstel voor een Richtlijn tot wijziging van de Richtlijn ETS. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:618e6837-eec6-11eb-a71c-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF , p. 60-66 (nieuw hoofdstuk).

³⁴ Het toepassingsgebied van de sectoren gebouwen en wegvervoer wordt gedefinieerd op basis van de relevante emissiebronnen die zijn opgenomen in de IPCC-richtsnoeren voor nationale broeikasgasinventarissen van 2006.

³⁵ EC (2021), Voorstel voor een verordening tot oprichting van een sociaal klimaatfonds. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e77b047-e4f0-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0021.02/DOC_3&format=PDF

Voorstel van vervanging van het huidige systeem tegen koolstoflekage voor een systeem met koolstofcorrectie aan de grens.

Dit systeem werd reeds aangekondigd in het voorstel van de Richtlijn tot wijziging van de ETS-Richtlijn en werd verder uitgewerkt in de door de Commissie voorgestelde Verordening tot vaststelling van een mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens (“CBAM” – *Carbon Border Adjustment Measure*)³⁶. CBAM zou het huidige systeem vervangen waarbij bedrijven voor activiteiten met een risico op koolstoflekage gratis emissierechten ontvangen. Voor meer informatie zie onder.

Ontwikkelingen in het Europees Parlement

Hervorming ETS:

Leidende parlementaire commissie: ENVI, terwijl BUDG, ITRE, DEVE en TRAN adviezen geven.

Het conceptrapport van de commissie ENVI is beschikbaar³⁷. In dit ontwerpverslag wordt het voorstel van de Commissie verwelkomt maar worden toch ook enkele belangrijke amendementen aangedragen, zoals: meer gerichte steun voor innovatie en de noodzaak om ETS-inkomsten te besteden aan investeringen in hernieuwbare energiebronnen.

Rapporteur Peter Liese (EVP, Duitsland) merkt op dat de Europarlementariërs verdeeld zijn over de bepalingen die te maken hebben met de opname van gebouwen en wegvervoer in het EU-ETS.

De meerderheid van Europarlementariërs vindt dat nucleaire en fossiele brandstoffen geen recht meer mogen hebben op middelen uit het moderniseringsfonds. Daarnaast wordt gevraagd de gratis emissierechten aan de elektriciteitssector te schrappen, de internationale dimensie van maritieme activiteiten in het ETS te versterken en afvalverbranding – vanaf 1 januari 2028 – toe te voegen aan het ETS. Tot slot stelt het Parlement voor een contractuele verplichting te laten vastleggen tussen de scheepseigenaar en de commerciële exploitant wat betreft de doorrekening van pollutiekosten. Op die manier zou het ‘vervuiler-betaalt’-principe beter toegepast worden. Volgende stappen: stemming over ontwerpverslag in commissie (16-17 mei) met het oog op het verkrijgen van een plenair mandaat vóór het zomerreces (juni).

Introductie Sociaal Klimaatfonds:

Leidende Parlementaire Commissie(s): ENVI en EMPL³⁸ zijn leidende commissies in een gezamenlijke commissieprocedure. BUDG, ECON, FEMMITRE, IMCO, TRAN en REGI geven adviezen.

Het gezamenlijk ontwerpverslag van de rapporteur is beschikbaar³⁹. Het Europees Parlement beoogt, via dit ontwerpverslag, onder meer een EU-definitie van “energiearmoede” en

---

³⁶ EC (2021), Voorstel voor een Richtlijn tot wijziging van de Richtlijn ETS. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:618e6837-ec6-11eb-a71c-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF, p. 52-53, 55, 60.

³⁷ ENVI (2021), Draft report on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2003/87/EC establishing a system for greenhouse gas emission allowance trading within the Union, Decision (EU) 2015/1814 concerning the establishment and operation of a market stability reserve for the Union greenhouse gas emission trading scheme and Regulation. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-PR-703068_EN.pdf

³⁸ Committee on Employment and Social Affairs

³⁹ ENVI EN EMPL (2022), Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Social Climate Fund. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CJ39-PR-703206_EN.pdf

“vervoersarmoede” vast te stellen. Ze stellen ook voor om de sociale klimaatplannen en de daarbij horende maatregelen doelgerichter te maken. Daarbij worden meten en monitoring als essentieel beschouwd. In het rapport wordt voorgesteld het fonds proportioneel te verhogen wanneer de koolstofprijzen stijgen. Er wordt ook aangeraden om de implementatiedatum met een jaar te vervroegen, investeringscycli op gang te brengen en kwetsbare burgers zo snel mogelijk te laten profiteren van het fonds.

Volgende (te verwachten) stappen: stemming over ontwerpverslag in commissies (14-15 mei) met het oog op het verkrijgen van een plenair mandaat in juni⁴⁰.

Ontwikkelingen in de Europese Raad

De Raad van de EU heeft dit dossier besproken in de Werkgroep ‘*Structural Measures and Outermost Measures*’ en een ad-hocwerkgroep ‘*Social Climate Fund* (AHWP SCF) opgericht⁴¹. De besprekingen waren tot eind 2021 gericht op het verduidelijken van een aantal algemene en budgettaire aspecten van de Commissievoorstellen. Onder het Franse voorzitterschap is men begonnen met een artikelsgewijze bespreking van het voorstel. De vragen hebben betrekking op de voorgestelde streefcijfers, flexibiliteit en mogelijke linken onder meer met betrekking tot andere “Fit for 55”-voorstellen.

Bij de Raad wordt de ETS (nog steeds) beschouwd als de kern van het Europese klimaatbeleid. Met betrekking tot de voorgestelde elementen die gericht zijn op het versterken van het bestaande ETS en de ambitie ervan, lag de aanvankelijke focus onder meer op de beoordeling van de impact van de aanpassing van het plafond en op de bepalingen inzake koolstoflekkage/gratis toewijzing. Er zijn met name vragen gerezen over de voorgestelde geleidelijke afschaffing van gratis rechten voor sectoren die onder het voorgestelde CBAM zouden vallen. Met betrekking tot de maritieme- en luchtvaartsectoren ligt de nadruk op impactanalyse, de internationale context en nationale omstandigheden.

Op de Raad van 17 maart bleek dat er nog steeds geen eensgezindheid is over de voorgestelde invoering van emissiehandel voor de sectoren gebouwen en wegvervoer (als afzonderlijke tak bij de ETS). Zweden, Duitsland, Finland, Litouwen Denemarken, Kroatië, en Portugal steunen de opname van vervoer en gebouwen in het EU-ETS. Zweden wilt ook, samen met Nederland, Luxemburg en Oostenrijk, verbrandingsmotoren sneller uitfaseren. Anderzijds maken Spanje, Griekenland, Italië, Slowakije, Slovenië, Bulgarije, Roemenië, Hongarije, Estland, Letland, Tsjechië, en Malta zich ernstig zorgen over de sociaaleconomische gevolgen van de uitbreiding van het EU-ETS tot gebouwen en transport.

Binnen de Raad is er ook nog onenigheid over het voorstel inzake de introductie van een Sociaal Klimaatfonds. De Europese Commissie heeft de Lidstaten duidelijk gemaakt dat de twee als ondeelbare onderdelen van één benadering dienen beschouwd te worden. Een coalitie van Lidstaten waarschuwt dat het Sociaal Klimaatfonds te laat zal komen en niet genoeg geld zal

---

⁴⁰ ENVI EN EMPL (2022), Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Social Climate Fund. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CJ39-PR-703206_EN.pdf

⁴¹ EUROPEAN PARLIAMENT (2022), Legislative train schedule. E European Green Deal. Revision of the EU Emission Trading System (ETS). <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-emission-trading-system-ets>; SECRETARIAT OF THE COUNCIL (2021), Fit for 55 package. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14585-2021-INIT/en/pdf>; PRESIDENCY COUNCIL (2021) Fit for 55 Package – Overview of progress of the “Fit for 55” package of legislative proposals. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13977-2021-INIT/en/pdf>

opleveren om een einde te maken aan de energiearmoede in Europa⁴². Terwijl andere Lidstaten ervan overtuigd is dat de versterking en uitbreiding van de emissiehandel aanzienlijke extra inkomsten zal opleveren die de Lidstaten kunnen gebruiken om mogelijke sociale effecten aan te pakken.

Het Franse voorzitterschap streeft uiterlijk in juni 2022 naar een positie tussen de EU-lidstaten. Dit betekent dat de Lidstaten tot juni de tijd zullen hebben om het standpunt van de Raad te beïnvloeden voorafgaand aan de trilog-onderhandelingen met het Europees Parlement (en de Europese Commissie)⁴³. Op basis van het huidige tempo van de onderhandelingen, zou een definitief akkoord eind 2022 of anders begin 2023 mogelijk kunnen zijn.

Standpunt Europees adviescomité

Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) heeft op 8 december 2021 advies uitgebracht over het commissievoorstel inzake ETS⁴⁴. Dit advies werd opgesteld door de afdeling Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu (NAT). Het EESC steunt de voorgestelde maatregelen, maar is ervan overtuigd dat een zorgvuldige analyse dient plaats te vinden over de (mogelijk) negatieve economische en sociale effecten van voorgenomen aanpassingen. In die analyse moet ook voldoende aandacht zijn voor de impact op het mondiale concurrentievermogen.

Het EESC staat gunstig ten aanzien van het Commissievoorstel om zowel het aandeel veiling rechten te verminderen alsook de aanpassingen de MSR. Evenzo verwelkomt het EESC de uitbouw van de afzonderlijk tak op de ETS voor wegvervoer en gebouwen. Evenwel wordt in het advies vermeld dat de gevolgen van de uitbreiding van de ETS een bijzondere zware impact kunnen hebben op de huishoudens. Het Comité vraagt meer (krachtig) beleid om de negatieve impact te kunnen verzachten.

Het EESC heeft ook op 8 december 2021 advies uitgebracht over het commissievoorstel inzake het op te richten Sociaal Klimaatfonds⁴⁵. Dit document werd opgesteld door de afdeling Vervoer, Energie, Infrastructuur en Informatiemaatschappij (TEN). Het EESC lijkt over het algemeen kritisch te staan tegenover het gegeven dat het Sociaal Klimaatfonds verbonden is aan de invoering van een ETS-tak voor gebouwen en vervoer. Het EESC roept de Europese Lidstaten dan ook op om synergiën te zoeken tussen het Sociaal Klimaatfonds met andere beschikbare Europese middelen en deze in totaliteit zo efficiënt mogelijk te benutten. Het EESC betreurde het ook dat de Commissie de impact van het Fit-for-55-pakket niet onderzocht heeft voor de individuele Lidstaten en verschillende sectoren.

---

⁴² EUROPEAN PARLIAMENT (2022), Legislative train schedule. E European Green Deal. Social Climate Fund. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-social-climate-fund>

⁴³ ENVI (2021), Draft report on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2003/87/EC establishing a system for greenhouse gas emission allowance trading within the Union, Decision (EU) 2015/1814 concerning the establishment and operation of a market stability reserve for the Union greenhouse gas emission trading scheme and Regulation. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-PR-703068_EN.pdf

⁴⁴ EESC (2021), Advies over het Commissievoorstel tot herziening van het EU-emissiehandelssysteem (ETS), met inbegrip van het zeevervoer en de marktstabiliteitsreserve. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/revision-eu-emissions-trading-system-ets-including-maritime-transport-and-market-stability-reserve>

⁴⁵ EESC (2021), Advies over Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van een Sociaal Klimaatfonds. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/social-climate-fund>

Standpunt Vlaanderen

Volgens de Vlaamse Regering is het EU ETS een van de belangrijkste instrumenten van het Klimaatbeleid, meer bepaald met betrekking tot het terugdringen van de Europese emissies. Bij verdere wijzigingen vraagt Vlaanderen om de voorspelbaarheid en stabiliteit (blijvend) te garanderen⁴⁶.

Wat betreft het ambitieniveau staat Vlaanderen principieel achter een kostenefficiënte verdeling tussen de ETS en ESR sectoren, maar gaat zij niet akkoord met de door de Commissie voorgestelde éénmalige verlaging⁴⁷ van het emissieplafond. Vlaanderen is ook gekant tegen het annuleren van rechten uit de reserve en wenst dat de hoeveelheid gratis rechten uit de MSR in evenwicht zijn met de instroomgrootte. Zij stelt voor een deel van de rechten te laten gebruiken als bijkomende flexibiliteit.

Vlaanderen is het oneens met het Commissievoorstel dat opbrengsten uit de ETS-veilingen gedeeltelijk zouden moeten gaan naar Moderniseringsfondsen (ter verhoging van de daartoe horende middelen). De Vlaamse Regering zou immers willen dat de opbrengsten uit de ETS (zoals in het verleden) en CBAM volledig terugvloeien naar de Lidstaten/regio's. Aan de andere kant verwelkomt Vlaanderen het voorstel om naar de toekomst toe geen fossiele brandstoffen meer gefinancierd kunnen worden vanuit het Moderniseringsfonds.

Algemeen staat Vlaanderen gunstig ten aanzien van een verhoging van benchmarks (van 1,6% naar 2,5%). Wat betreft de benchmarks voor warmte en brandstof vraagt Vlaanderen evenwel de oorspronkelijke benchmark van 1,6% te behouden. Vlaanderen benadrukt ook dat de toekomstige benchmarks steeds voldoende representatief dienen zijn.

Om de concurrentiepositie van bedrijven te beschermen, wil Vlaanderen dat er voldoende gratis rechten voorzien worden en dit het liefst via een bottom-up benadering. Mocht de bottom-up aanpak niet gehanteerd worden, dan vraagt de Vlaamse Regering duidelijkheid over de vraag of de cross-sectorale correctiefactor effectief en altijd moet toegepast worden en vraagt zij dat de gratis rechten die in het voorstel bedoeld zijn voor de CBAM-sectoren niet overgeheveld worden naar het innovatiefonds. Vlaanderen wil de cross-sectorale correctiefactor vermijden. Daarnaast stelt Vlaanderen voor de gratis rechten ook in te zetten ter bescherming van koolstoflekken voor exporterende CBAM sectoren. Mocht finaal beslist worden de gratis rechten alsnog te veilen, dan vraagt Vlaanderen dat de inkomsten ook gebruikt zullen worden voor de financiering van een Innovatiefonds.

Op Europees niveau is Vlaanderen voorstander van een continue focus op nieuwe technologieën – in al hun ontwikkelingsfasen. Hierbij wordt concreet verwezen naar waterstof, elektrificatie, CCU/S, circulariteit en het gebruik van bio-gebaseerde grondstoffen. Vanuit die visie staat Vlaanderen achter het voorgestelde mechanisme '*Carbon Contracts for Difference*' (in het Innovatiefonds). Vlaanderen wil evenwel dat dit mechanisme gecombineerd zou worden met een "*coherent kader dat het reductiepotentieel van CCU/S erkent en tegelijkertijd de milieu-integriteit van het EU-ETS waarborgt*". Een eerste stap in de goede richting is, volgens

⁴⁶ VLAAMSE REGERING (2021), Visienota betreft: Fit for 55.
<https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/VR%202021%200511%20DOC.1222-1QUATER%20Visienota%20Fit%20for%2055.pdf>

⁴⁷ Eenmalig = in het jaar na goedkeuring van de aangepaste Richtlijn.

Vlaanderen, het voorstel om de transportmogelijkheden voor CCU/S te verbreden en voorwaarden voor CCU/S te verduidelijken.

Vanuit Vlaanderen wordt het Commissievoorstel inzake uitfasering van de kosteloze toewijzing voor de luchtvaart gesteund – voor Vlaanderen mag dit evenwel sneller afgeschaft worden.

Tot slot verwelkomt Vlaanderen de opname van scheepvaart binnen het ETS zodat ook die sector zijn emissiereductiebijdrage kan leveren.

2.2. Voorstel van Besluit tot wijziging van het MSR-besluit

Voorstel Europese Commissie

Het belangrijkste element in de wijzigingsvoorstellen van de Commissie met betrekking tot de marktstabiliteitsreserve (MSR)⁴⁸ komt er op neer dat de Commissie voorstelt om het aantal emissierechten te verhogen dat jaarlijks in de MSR wordt geplaatst. Concreet zou er jaarlijks (en dit tot 2030) 24% van de emissierechten en minimaal 200 miljoen emissierechten in de MSR worden gestopt⁴⁹.

Andere belangrijke wijzigingen betreffen onder meer het voorstel om luchtvaartemissierechten mee op te nemen bij de berekening van het totale aantal emissierechten in circulatie (1) en het voorstel om 400 miljoen emissierechten in de MSR te laten na ongeldigverklaring van de overige emissierechten in de MSR (vanaf 2023) (2).

Ontwikkelingen in het Europees Parlement

Leidende parlementaire commissie: ENVI, terwijl BUDG, ITRE, DEVE en TRAN adviezen geven.

Geen bijzondere opmerkingen⁵⁰. Het ontwerpverslag laat de inhoud van het Commissievoorstel ongewijzigd en benadrukt dat het voorstel zou helpen een schadelijke toename van het overschot aan emissierechten te voorkomen.

Volgende (te verwachten) stappen: stemming over ontwerpverslag in de commissie (14-15 maart) met het oog op het verkrijgen van een plenair mandaat in april.

Ontwikkelingen in de Europese Raad

Het Frans Voorzitterschap heeft vastgesteld dat er bij de delegaties brede steun is voor een aantal bepalingen betreffende de marktstabiliteit, maar dat er met betrekking tot de parameters nog meer onderzoek nodig is⁵¹.

⁴⁸ De marktstabiliteitsreserve (MSR) is een instrument met als doel onevenwichtigheden tussen vraag en aanbod van emissierechten te stabiliseren. De MSR is ingesteld bij het Besluit 2015/2018 (MSR-besluit). Bij de inwerkingtreding ervan werden 900 miljoen emissierechten – die uit de veilinghoeveelheid zijn gehaald – in de MSR geplaatst. Sindsdien wordt een vast percentage emissierechten jaarlijks in de MSR gezet.

⁴⁹ EC (2021), Voorstel voor een Besluit tot wijziging van het Besluit wat betreft de hoeveelheid emissierechten die tot 2030 in de marktstabiliteitsreserve voor de EU-regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten moet worden opgenomen.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021PC0571&from=NL>

⁵⁰ ENVI (2022), Draft report amending Decision (EU) 2015/1814 as regards the amount of allowances to be placed in the market stability reserve for the Union greenhouse gas emission trading scheme until 2030.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-AM-704569_EN.pdf

⁵¹ PRESIDENCY COUNCIL (2022) Fit for 55 Package – Overview of progress of the “Fit for 55” package of legislative proposals.
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6668-2022-INIT/en/pdf>

Standpunt Europees adviescomité

Geen bijzondere opmerkingen.

Standpunt Vlaanderen

Hier wordt niet op ingegaan⁵².

3 Voorstel Verordening tot vaststelling van een *CBAM*.

Voorstel Europese Commissie

Het nieuwe voorstel van de Commissie om een *Carbon Border Adjustment Mechanism* (CBAM) in te voeren, heeft als doel koolstoflekkage tegen te gaan door de koolstofprijs van producten binnen de EU en invoer ervan buiten de EU (meer) gelijk te maken⁵³. In de praktijk komt dit neer op een systeem waarbij importeurs certificaten moeten aankopen voor de ingebedde emissies in producten die ze invoeren van buiten de Unie. De kostprijs van die certificaten wordt berekend volgens een wekelijkse gemiddelde veilingprijs van EU ETS-emissierechten en dit uitgedrukt in euro per ton uitgestoten koolstofdioxide.

Het CBAM zou (voorlopig) enkel toegepast worden op de directe uitstoot van broeikasgassen tijdens het productieproces van de sectoren cement, ijzer en staal, aluminium, meststoffen en elektriciteitsopwekking. Deze sectoren werden gekozen omdat ze een hoge uitstoot en een hoog risico van koolstoflekkage hebben.

Importeurs van goederen zullen zich moeten registreren bij nationale autoriteiten van de Europese Lidstaten. Daar zullen de ook CBAM-certificaten kunnen verkrijgen. Die autoriteiten controleren de declaraties en registraties van de importeurs. Importeurs zouden elk jaar (voor 31 mei) moeten aangeven hoeveel goederen én hoeveel daarbij horende ingebedde emissies ze geïmporteerd hebben het voorgaande jaar.

De Europese Commissie voorziet in haar voorstel een overgangsperiode die van start zou gaan in 2023 en zou eindigen in 2025. In die periode wordt verwacht van de importeurs om aan te geven hoeveel ingebedde emissies hun producten bevatten zonder hiervoor te moeten betalen. Pas vanaf 2026, wanneer het systeem volledig operationeel zou zijn, stelt de Commissie voor om de ingebedde emissies te laten vergoeden met CBAM-certificaten, met een afname van 10% per jaar.

Tegen het einde van de overgangsperiode zou de Commissie het CBAM-mechanisme willen evalueren. Op basis hiervan zou de EC willen beslissen of andere sectoren worden toegevoegd en/of indirecte uitstoot bijkomend op te nemen.

---

⁵² Vlaanderen heeft haar standpunt gebundeld inzake "Herziening ETS-Richtlijn & CBAM – Emissiehandel voor industrie, elektriciteitsproductie, lucht- en scheepvaart & bescherming tegen koolstoflekkage" maar geen specifieke visie ten aanzien van suggesties tot aanpassingen MSR-besluit. VLAAMSE REGERING (2021), Visienota betreft: Fit for 55. <https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/VR%202021%200511%20DOC.1222-1QUATER%20Visienota%20Fit%20for%2055.pdf>

⁵³ EC (2021), Voorstel voor een Verordening tot vaststelling van een mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a95a4441-e558-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

Ontwikkelingen in het Europees Parlement

Leidende parlementaire Commissie is ENVI. TRAN, REGI en AGRI zullen hun inzichten, suggesties en opmerkingen kenbaar maken.

Het ontwerpverslag van de Commissie ENVI is beschikbaar⁵⁴. In dit verslag wordt gevraagd het mechanisme uit te breiden naar organische chemicaliën, waterstof en polymeren, evenals naar indirecte emissies in alle sectoren die onder de CBAM vallen. Wat betreft de timing en fasen wordt gevraagd de CBAM sneller in te voeren. Verder pleit het conceptrapport voor een centrale autoriteit van de CBAM.

Na het debat over het ontwerpverslag in de Commissie ENVI op 2 februari j.l. hadden de Europarlementariërs nog tot 10 februari de tijd om hun amendementen in te dienen⁵⁵. Op 22 maart werden in de ENVI-commissie de meer dan 1300 ingediende amendementen op het voorstel voor een koolstofgrensaanpassingsmechanisme besproken⁵⁶. Rapporteur Mohammed Chahim (S&D, Nederland) merkte daarbij op dat de Europarlementariërs uiteenlopende meningen hebben over de geleidelijke afschaffing van gratis emissierechten.

De volgende stappen: het ontwerpverslag van de rapporteur in het Europees Parlement is klaar en wordt momenteel besproken. Een Commissiestemming zou volgen op 11-12 mei 2022, met het oog op het verkrijgen van een plenair mandaat vóór het zomerreces (juni).

Ontwikkelingen in de Europese Raad

Op 22 juli 2021 werd door de Voorzitter van de Raad (toen Slovenië) een ad-hocwerkgroep voor het koolstofgrensaanpassingsmechanisme (AHWP CBAM) opgericht om de voorbereidende werkzaamheden met inzake de onderhandelingen over dit wetgevingsvoorstel in goede banen te leiden⁵⁷. De vergaderingen van AHWP CBAM waren voornamelijk gewijd aan een gedetailleerde presentatie van het Commissievoorstel en de bijbehorende effectbeoordeling, gevolgd door een artikelsgewijze bespreking van het voorstel⁵⁸.

De eerste lezing van het voorstel is inmiddels afgerond. Binnen de werkgroep hebben verschillende gedachteswisselingen - over een aantal technische aspecten - plaatsgevonden. Hoewel de klimaatdoelstellingen van het voorstel niet worden betwist, zijn de Lidstaten bezorgd over het afstemmen van CBAM met de internationale handel, het

---

⁵⁴ ENVI (2021), Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a carbon border adjustment mechanism. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-PR-697670_EN.pdf

⁵⁵ ENVI (2022), Establishing a carbon border adjustment mechanism: Consideration of draft report in the ENVI Committee. <https://dr2consultants.eu/wp-content/uploads/2022/02/ENVI-Committee-2-FEB-2022.pdf>

⁵⁶ ENVI (2022), Video of the meeting on 22/03/22. https://multimedia.europarl.europa.eu/en/webstreaming/envi-committee-meeting_20220322-1000-COMMITTEE-ENVI

⁵⁷ EUROPESE RAAD, (2021), Ad hoc working party on the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) - Establishment and approval of the mandate. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10846-2021-INIT/en/pdf>

⁵⁸ SECRETARIAAT EUROPESE RAAD (2021; 2022): Informal videoconference of the members of the Ad Hoc Working Party on the carbon border adjustment mechanism (CBAM). <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/CM-1182-2022-INIT/fr/pdf> ; <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/CM-5128-2021-INIT/en/pdf> ; <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/CM-4122-2021-INIT/en/pdf> ; <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/CM-4879-2021-INIT/en/pdf> ; SECRETARIAT OF THE COUNCIL (2021), Fit for 55 package. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14585-2021-INIT/en/pdf> ; PRESIDENCY COUNCIL (2021) Fit for 55 Package – Overview of progress of the “Fit for 55” package of legislative proposals. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13977-2021-INIT/en/pdf>

concurrentievermogen van de EU-industrie, de Europese economie en de Europese arbeidsmarkt.

Het CBAM-dossier deed al wereldwijd de wenkbrauwen fronsen. Vooral China is uitgesproken kritisch ten aanzien van het Commissievoorstel⁵⁹. Ook binnen Europa blijven verschillende opvattingen bestaan. Dit bleek onder meer het geval te zijn tijdens een informele Raadsvergadering van de ministers van milieu en energie eind januari 2022. Duitsland dringt er bijvoorbeeld op aan dat het CBAM-mechanisme slechts geleidelijk zou worden ingevoerd. Verschillende landen zijn ronduit tegen, vooral omdat de CBAM de toewijzing van gratis emissierechten zou vervangen. "Spanje, Portugal, Polen en Oostenrijk willen vrije quota handhaven", zei een Europese diplomaat na de bijeenkomst⁶⁰. De Franse minister van Ecologische Transitie Barbara Pompili zei echter dat er al sprake is van een "principeovereenkomst" en dat een definitief akkoord op korte termijn te verwachten valt.

Op 15 maart jl. heeft de Ecofinraad een algemene oriëntatie (akkoord tussen de Europese Lidstaten) bereikt over CBAM⁶¹. Inhoudelijk volgt de Raad grotendeels het Commissievoorstel. In vergelijking met het oorspronkelijke voorstel van de Commissie heeft de Raad gekozen voor de centralisatie van de *governance* op EU-niveau. Er wordt ook gepleit voor de oprichting van een "klimaatalliantie" met landen die over vergelijkbare koolstofbeprijzingsinstrumenten beschikken. Dit zou een eerste stap zijn richting een wereldwijd koolstofbeprijzingsstelsel. Tot slot wordt via de algemene oriëntatie voorgesteld een beoordeling te voorzien met betrekking tot zowel de sociale gevolgen alsook de impact van CBAM op de export en het concurrentievermogen. De kwesties inzake de relatie met de ETS en de geleidelijke afschaffing van kosteloze emissierechten zullen in een later stadium beantwoord worden.

De algemene oriëntatie dient als basis voor de onderhandelingen tussen de Raad en het Europees Parlement. Deze zouden tegen mei/juni 2022 op gang kunnen komen. Indien dit klopt, betekent dit dat de Lidstaten tot mei/juni de tijd zullen hebben om het standpunt van de Raad te beïnvloeden (voorafgaand aan de dialoogonderhandelingen met de Europese Raad en de Europese Commissie)⁶².

Standpunt Europees adviescomité

De afdeling Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) heeft op 8 december 2021 advies uitgebracht over het voorstel⁶³. Het EESC verwelkomt het voorstel maar vraagt een uitbreiding van de effectbeoordeling op exportactiviteiten voor de betrokken sectoren. Daarnaast pleit het EESC ervoor om de

⁵⁹ EURACTIV (2022), EU ministers mull carbon border tax, argue over nuclear's green credentials. <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-ministers-mull-carbon-border-tax-argue-over-nuclear-green-credentials/>

⁶⁰ EURACTIV (2022), EU ministers mull carbon border tax, argue over nuclear's green credentials. <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-ministers-mull-carbon-border-tax-argue-over-nuclear-green-credentials/>

⁶¹ PERMANENT REPRESENTATIVES COMMITTEE (2022), Regulation establishing a carbon border adjustment mechanism General approach. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6978-2022-INIT/en/pdf>

⁶² ENVI (2022), Establishing a carbon border adjustment mechanism: Consideration of draft report in the ENVI Committee. <https://dr2consultants.eu/wp-content/uploads/2022/02/ENVI-Committee-2-FEB-2022.pdf>

⁶³ EESC (2021), Advies over CBAM. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/carbon-border-adjustment-mechanism-cbam>

industriële transitie van de getroffen sectoren te ondersteunen door de inkomsten van de CBAM rechtstreeks aan hen toe te wijzen.

Standpunt Vlaanderen

Het door de Commissie voorgestelde mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens (CBAM) wordt door Vlaanderen “*verwelkomd in die zin dat het voorstel regels voorziet rond monitoring, rapportage en onafhankelijke verificatie en dat producenten worden toegelaten om hun werkelijke emissies te bewijzen*”⁶⁴.

Daarnaast is het voor de Vlaamse Regering cruciaal dat het huidige beschermingsniveau niet vermindert voor producten die niet onder CBAM zouden vallen (bijvoorbeeld producten verder in de Europese waardeketen of voor export). In het verlengde hiervan pleit Vlaanderen voor een geharmoniseerd Europees instrument voor indirecte emissiecompensatie.

De Vlaamse Regering wil dat de opbrengsten uit (de ETS) en CBAM volledig terugvloeien naar de Lidstaten/regio's.

Bibliografie

- EC (2019), Mededeling: De Europese Green Deal. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>
- EC (2021), Voorstel van Richtlijn met wijziging van Richtlijn 2003/87/EG tot vaststelling van een systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Unie, Besluit (EU) 2015/1814 betreffende de instelling en de werking van een marktstabiliteitsreserve voor de EU-regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten en Verordening (EU) 2015/757. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10875-2021-INIT/nl/pdf>
- EC (2021), Voorstel voor een verordening tot oprichting van een sociaal klimaatfonds. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e77b047-e4f0-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0021.02/DOC_3&format=PDF
- EC (2021), Voorstel voor een Verordening tot vaststelling van een mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a95a4441-e558-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF
- EC (2021), Voorstel voor een Besluit tot wijziging van het Besluit wat betreft de hoeveelheid emissierechten die tot 2030 in de marktstabiliteitsreserve voor de EU-regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten moet worden opgenomen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021PC0571&from=NL>
- EC (2022), EU ETS. https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_nl
- EESC (2021), Advies over het Commissievoorstel tot herziening van het EU-emissiehandelssysteem (ETS), met inbegrip van het zeevervoer en de marktstabiliteitsreserve. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information->

⁶⁴ VLAAMSE REGERING (2021), Visienota betreft: Fit for 55. <https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/VR%202021%200511%20DOC.1222-1QUATER%20Visienota%20Fit%20for%2055.pdf>

[reports/opinions/revision-eu-emissions-trading-system-ets-including-maritime-transport-and-market-stability-reserve](#)

- EESC (2021), Advies over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) nr. 2018/842 betreffende bindende jaarlijkse broeikasgasemissiereducties door de Lidstaten van 2021 tot en met 2030 teneinde bij te dragen aan klimaatmaatregelen om aan de toezeggingen uit hoofde van de Overeenkomst van Parijs te voldoen.
<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwebapi2016.eesc.europa.eu%2Fv1%2Fdocuments%2FEESC-2021-03947-00-00-AS-TRA-NL.docx%2Fcontent>
- EESC (2021), Advies over Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van een Sociaal Klimaatfonds. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/social-climate-fund>
- EESC (2021), Advies over CBAM. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/carbon-border-adjustment-mechanism-cbam>
- ENVI (2021), Draft report on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2003/87/EC establishing a system for greenhouse gas emission allowance trading within the Union, Decision (EU) 2015/1814 concerning the establishment and operation of a market stability reserve for the Union greenhouse gas emission trading scheme and Regulation.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-PR-703068_EN.pdf
- ENVI (2021), Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a carbon border adjustment mechanism.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-PR-697670_EN.pdf
- ENVI (2022), Draft report amending Decision (EU) 2015/1814 as regards the amount of allowances to be placed in the market stability reserve for the Union greenhouse gas emission trading scheme until 2030.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-AM-704569_EN.pdf
- ENVI (2022), Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council Amending Regulation (EU) 2018/842 on binding annual greenhouse gas emission reductions by Member States from 2021 to 2030 contributing to climate action to meet commitments under the Paris Agreement.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/ENVI-PR-703217_EN.pdf
- ENVI EN EMPL (2022), Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Social Climate Fund.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CJ39-PR-703206_EN.pdf
- ENVI (2022), Video of the meeting on 22/03/22.
https://multimedia.europarl.europa.eu/en/webstreaming/envi-committee-meeting_20220322-1000-COMMITTEE-ENVI
- EURACTIV (2022), EU ministers mull carbon border tax, argue over nuclear's green credentials. <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-ministers-mull-carbon-border-tax-argue-over-nuclears-green-credentials/>
- EUROPEAN PARLIAMENT (2022), Legislative Train Schedule. A European Green Deal. Review of the Effort-Sharing Regulation. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-review-of-the-effort-sharing-regulation>

- EUROPEAN PARLIAMENT (2022), Legislative train schedule. E European Green Deal. Revision of the EU Emission Trading System (ETS).
[https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-emission-trading-system-\(ets\)](https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-emission-trading-system-(ets))
- EUROPEAN PARLIAMENT (2022), Legislative train schedule. E European Green Deal. Social Climate Fund. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-social-climate-fund>
- EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD (2015) Verordening 2015/757, betreffende de monitoring, rapportage en verificatie van kooldioxide-emissies door maritiem vervoer. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0757>
- EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD (2021), Verordening: Europese klimaatwet. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-27-2021-INIT/nl/pdf>
- EUROPESE RAAD (2022), "Fit for 55". <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/green-deal/eu-plan-for-a-green-transition/>
- EUROPESE RAAD, (2021), Ad hoc working party on the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) - Establishment and approval of the mandate. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10846-2021-INIT/en/pdf>
- MINARAAD (2019), Oriëntatienota: Perspectieven voor koolstofafvang, -opslag en -gebruik in Vlaanderen. <https://www.minaraad.be/themas/klimaat/perspectieven-voor-koolstofafvang-opslag-en-gebruik-in-vlaanderen>
- NEDERLANDSE TWEEDE KAMER (2022), Notitie van de EU-rapporteurs klimaat inzake de voortgang en verdere behandeling van het 'fit for 55'-klimaatpakket. https://www.google.com/search?q=herziening+emissiehandelsysteem+%2B+2022&sxsrf=AQp-WBt5t8IE9cB80Hq6v_2zlseD9sHQWw%3A1648477031139&ei=Z8NBYp-TCJb-sAfRyb6YDw&ved=0ahUKEwjf4vG--j2AhUWP-wKHdGkD_MQ4dUDCA4&uact=5&oq=herziening+emissiehandelsysteem+%2B+2022&gs_lcp=Cgdnd3Mtd2l6EAM6BwghEAoQoAE6BQgAEKIEOgQIIRAVSgQIQRgBSgQIRhgAUJ8CWNQNYKIPaAFwAHgAgAHBAYgBlQaSAQM0LjOYAQCgAQHAAQE&sclient=gws-wiz#
- PERMANENT REPRESENTATIVES COMMITTEE (2022), Regulation establishing a carbon border adjustment mechanism General approach. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6978-2022-INIT/en/pdf>
- PRESIDENCY COUNCIL (2021) Fit for 55 Package – Overview of progress of the "Fit for 55" package of legislative proposals. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13977-2021-INIT/en/pdf>
- PRESIDENCY COUNCIL (2022) Fit for 55 Package – Overview of progress of the "Fit for 55" package of legislative proposals. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6668-2022-INIT/en/pdf>
- SECRETARIAT OF THE COUNCIL (2021), Fit for 55 package. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14585-2021-INIT/en/pdf>
- SECRETARIAT OF THE COUNCIL (2021; 2022): Informal videoconference of the members of the Ad Hoc Working Party on the carbon border adjustment mechanism (CBAM). <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/CM-1182-2022-INIT/fr/pdf> ; <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/CM-5128-2021-INIT/en/pdf> ;

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/CM-4122-2021-INIT/en/pdf> ;

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/CM-4879-2021-INIT/en/pdf>

- VLAAMSE REGERING (2021), Visienota betreft: Fit for 55.

<https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/VR%202021%200511%20DO C.1222-1QUATER%20Visienota%20Fit%20for%2055.pdf>